

Programmaplan Sociale Innovatie Energietransitie 2 (SIE2)

Toepassen, opschalen en blijven leren

November 2022 – november 2029

Deel 1 november 2022-2024

8 november 2022

Inhoudsopgave

1. Context en aanleiding.....	3
1.1 Context	3
1.2 Aanleiding	3
1.3 Geleerde lessen uit SIE 1.....	4
2. Ambitie, visie, doelen en strategie	6
2.1 Ambitie en visie	6
2.2 Doelen	6
2.3 Doelgroep en Partners.....	7
2.4 Strategie voor de wijk/buurtuitvoeringsplannen	7
2.5 Aanbod aan de doelgroep	8
3. Actieplan, tijdlijn en samenhang	9
3.1 Actieplan	9
3.2 Tijdlijn en Samenhang	9
3.3 Kennisontwikkeling en kennisdeling.....	10
4. Programmafinanciering	11
4.1 Financieringsstructuur.....	11
4.2 Begroting.....	11
5. Organisatie en besluitvorming.....	12
5.1 Programmamanagement.....	12
5.2 Sturingslijnen.....	12

1. Context en aanleiding

1.1 Context

De energietransitie heeft in de afgelopen jaren een stevige ontwikkeling doorgemaakt. Vanuit het Rijk wordt ingezet op forse versnelling van het proces van de verduurzaming van de gebouwde omgeving. Met het 'Beleidsprogramma Versnelling Verduurzaming Gebouwde Omgeving' (PVVGO, mei 2022) worden miljarden uitgetrokken om de komende jaren een ongekennde versnelling te bereiken. Naast financiële middelen in de vorm van subsidies en fondsen, worden door het Rijk ook programma's en structuren ingericht die de gemeenten, als regisseurs van de transitie, moeten ondersteunen in hun regisserende taak.

1.2 Aanleiding

De afgelopen vijf jaar heeft het programma 'Sociale Innovatie in de Energietransitie' (SIE) tientallen energieprojecten in Brabant ondersteund. Het programma is onlangs afgerond met, onder andere, de publicatie van de geleerde lessen in 'Waar een wil is, is een (om)weg' (juni 2022). Bevond de energietransitie zich bij de start van het programma Sociale Innovatie Energietransitie (SIE) in een pioniersfase, op dit moment is veel meer sprake van de start van de uitvoeringsfase. Stond bij de start van het programma SIE het ontdekken en uitzoeken centraal, nu is er voor die uitvoering nadrukkelijk behoefte aan opschaling.

In het Klimaatakkoord is afgesproken dat er sprake dient te zijn van 50% lokaal eigendom bij grootschalige opwek van hernieuwbare energie. Daarmee is de positie van de burger bij de energietransitie ook daadwerkelijk vastgelegd.

Deze ontwikkeling heeft onder andere geleid tot de participatie-coalitie. Eerder al, in februari 2021, heeft deze 'Participatie-coalitie' het document 'Bewonersinitiatief in de warmtetransitie, de participatiecoalitie deelt 20 lessen uit de praktijk' gepubliceerd. De participatiecoalitie is een samenwerkingsverband tussen verschillende partijen die bewoners en energietransitie bij elkaar brengen, zoals [EnergieSamen](#), [LSA-bewoners](#), [HIER](#), de [NMF](#) en [stichting Buurkracht](#).

Bij de afsluiting van het programma SIE 1, in juni 2022, is geconstateerd dat er behoefte is aan vervolg op SIE, specifiek gericht op de rol en positie van de gebruiker bij de energietransitie in de gebouwde omgeving. Onder gebruiker verstaan we zowel de burger (bewoner) als ook de in de buurt actieve ondernemers, verenigingen en maatschappelijke organisaties.

De aandacht voor de burger bij de energietransitie is logisch. Burgers worden immers direct geraakt, zowel financieel als qua impact in de eigen woonomgeving en eigen woning. Tegelijkertijd bemerken we, onder andere vanuit het programma SIE, dat er in de transitie nieuwe vraagstukken ontstaan. Hoe kan de burger regie

hebben op haar eigen situatie in deze transitie, hoe kan hij/zij hierin meedoen en profiteren? Of anders gezegd: hoe kan de burger zijn eigen belangen in beeld krijgen en daarvoor opkomen?

De komende jaren zullen gemeenten hard aan de slag gaan met de buurt- en wijkwijze versnelling van de energietransitie in de gebouwde omgeving en met de realisatie van grootschalige opwek van hernieuwbare energie. Er is behoefte bij beleidsmakers om de geleerde lessen uit SIE1 in de buurt- en wijkwijze aanpak te integreren en verder door te ontwikkelen, en om de 50% participatie in grootschalige opwek op een rechtvaardige manier vorm te geven. Het uiteindelijke doel is om gemeenten instrumentarium aan te bieden om (het belang van) de gebruiker goed mee te kunnen nemen in deze transitie.

De provincie Noord-Brabant en Buurkracht nemen het initiatief om een vervolg op SIE te organiseren, in de vorm van het Programma “SIE2: toepassen, opschalen en blijven leren”. Buurkracht voert het programma SIE2 uit vanuit de besloten vennootschap Sociale Innovatie Buurkracht BV (Kamer van Koophandel nummer 75684071), die onder de stichting Buurkracht hangt.

De provincie Noord-Brabant heeft:

- ambitieuze doelstellingen op het gebied van klimaat en duurzame energie en wil in 2050 energieneutraal zijn;
- eind 2018 de ‘Energieagenda 2019-2030’ en in april 2022 de ‘Uitvoeringsagenda Energie 2022-2023’ vastgesteld, waarmee een versnelling wordt beoogd op onder meer het thema Energie in de gebouwde omgeving;
- de overtuiging dat sociale innovaties ervoor moeten zorgen dat Brabanders onderdeel zijn, zich betrokken voelen bij en de vruchten plukken van de energietransitie, en wil daartoe (nieuwe en bestaande) samenwerkingsverbanden binnen de energietransitie versterken;
- voor de periode 2016 t/m 2021 een samenwerkingsovereenkomst afgesloten met Enpuls (onderdeel van de ENEXIS Groep) voor het versnellen van de energietransitie door pilotprojecten, het inzetten van projectleiders en het bouwen van een robuust ecosysteem, gekaderd in een programma Sociale Innovatie Energietransitie (SIE);
- geconstateerd dat het genoemde programma SIE onlangs succesvol is afgerond en dat er behoefte is aan een vervolg.

Sociale Innovatie Buurkracht BV:

- is in 2019 opgericht als besloten vennootschap onder stichting Buurkracht. Buurkracht welke:
 - in 2013 is opgericht als energiebesparingsprogramma door Enexis Groep en later ondergebracht in haar dochteronderneming Enpuls;
 - sinds 2019 een onafhankelijke zelfstandige stichting zonder commerciële doelstelling of winstoogmerk is, waarvan de activiteiten en medewerkers worden gefinancierd door de Rijksoverheid, gemeenten en provincies;
 - als onderdeel van Enpuls heeft bijgedragen aan projecten uit het programma SIE;
 - als doelstelling heeft om in heel Nederland bureaus te helpen met het mooier, groener, duurzamer, veiliger, etc. maken van hun buurt.

1.3 Geleerde lessen uit SIE 1

In de publicatie “Waar een wil is, is een (om) weg” uit juni 2022¹, zijn de geleerde lessen uit het programma SIE1 opgenomen. Deze lessen kunnen als volgt worden samengevat:

Les 1: Er zit synergie in samenhang

¹ Het boek is te raadplegen via:

<https://www.energiewerkplaatsbrabant.nl/sociale-innovatie/verslag+sie/verslag+waar+een+wil+is+is+een+omweg/handlerdownloadfiles.ashx?idnv=2185116>

In de ideale wereld is de energietransitie een programma. Daarbinnen zijn de thema's opwek, besparing, warmte, opslag/conversie en vervoer projecten met een onderlinge samenhang. Alles is volgens een logische ordening met elkaar verbonden, elke doelgroep, elk huishouden, publiek, gereguleerd, privaat of privé.

Les 2: *Zet vertrouwen op een voetstuk*

Vertrouwen komt te voet en gaat te paard. Dit spreekwoord geldt zeer voor de energietransitie. Samenwerken gaat om vertrouwen in personen, in instanties, in technieken, in samenwerkingsvormen en in een gedeelde beleving van urgentie

Les 3: *Alles is maatwerk. One size seldom fits all*

Duurzame elektra en warmte, iedereen heeft het nodig. Maar in elke wijk, buurt of straat zijn de omstandigheden anders. Of het nu gaat om cultuur, inkomen, beschikbaarheid van kapitaal, het energieverbruik, mogelijkheden voor plaatsing van (grootschalige) opwek, bereikbare warmtebronnen, mogelijkheden van de betreffende gemeente, aanwezigheid of juist het ontbreken van infrastructuur.

Les 4: *Geld is een middel en geen doel*

We zitten nu in een systeem waarbij ieder op zichzelf staand project rendabel gemaakt moet worden, al dan niet met subsidiegeld. Om investeringen aantrekkelijk te maken, wordt bij het berekenen van subsidies uitgegaan van een terugverdientijd van zeven tot tien jaar. Zo kan een zeer aanzienlijk rendement gehaald worden, want zonnepanelen en windmolens gaan vijftientig jaar lang mee.

Les 5: *Lef en moed zijn nodig om doorbraken mogelijk te maken*

Je hebt meer dan een raket nodig om naar de maan te gaan. Wie heeft het LEF en de MOED om de energietransitie anders te gaan organiseren? Nu zitten we in een situatie dat ieder voor zich deelneemt aan een ratrace naar locaties, concessies, subsidies, schaarse vergunningen en schaarse netcapaciteit. Maar wie durft anders te denken?

Les 6: *Tussen droom en daad zitten wetten en regels (en soms de gemeenteraad...)*

Zie de transitie als een programma met onderlinge samenhang tussen de projecten en partijen. Organiseer samenwerking op de raakvlakken, dichtbij de energiegemeenschap, volg bestaande structuren (er zit een logische ordening in ogenschijnlijke chaos) en zet in op gelijkheid, met deelname voor iedereen.

Les 7: *De energietransitie heeft regie nodig*

Als je de energietransitie voorstelt als een auto, wie zit er dan achter het stuur?

En hoe ziet het dashboard eruit? De RES-regio's zijn feitelijk te klein om de energietransitie te leiden. Dit komt omdat elke actie in een regio impact op een andere regio kan hebben.

2. Ambitie, visie, doelen en strategie

2.1 Ambitie en visie

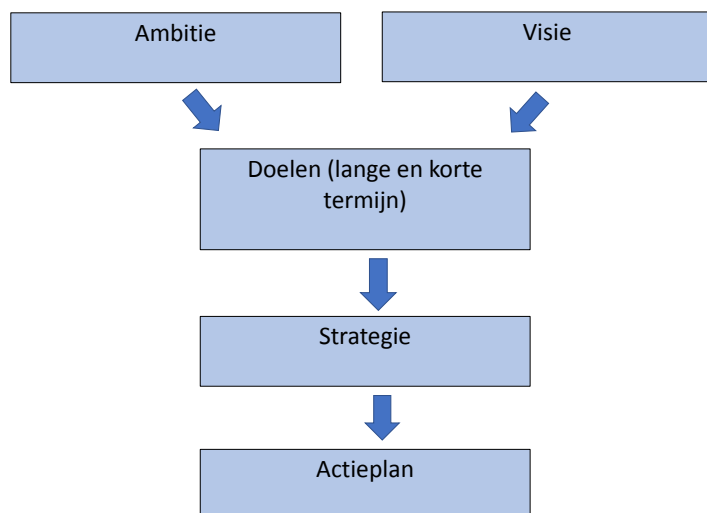
De initiatiefnemers delen de ambitie om voor alle eindgebruikers in Brabant (bewoners, ondernemers en organisaties) een rechtvaardige energietransitie mogelijk te maken waarbij het belang van de burger voorop staat.

Ze delen daarnaast de visie dat het noodzakelijk is om de Brabantse inwoners, bedrijven en gemeenten zoveel mogelijk daarbij te betrekken en de reeds opgedane kennis en ervaring op het gebied van sociale innovatie (zoals in SIE1 ontwikkeld) daarbij daadwerkelijk toe te passen. Daarnaast erkennen ze het grote belang van het actief ontwikkelen en delen van kennis om tot de noodzakelijke schaa sprong te kunnen komen.

De opgave valt uiteen in twee delen: de wijk (gebouwde omgeving en elektrisch rijden) en de omgeving (grootschalige opwek). Deze bestaan vaak los van elkaar, maar kunnen of moeten soms juist nauw met elkaar verbonden zijn. Bijvoorbeeld door een koppeling te maken tussen de elektriciteitsvraag in een buurt en het elektriciteitsaanbod in de omgeving (zon op dak of wind).

Bovendien speelt de opgave zich af op twee tijdslijnen: de urgente, actuele vraagstukken uit de samenleving zoals op dit moment energiebesparing/energiearmoede en (dreigende) schaarste op het laagspanningsnet. En de complexe vraagstukken van meerdere ontwikkel- en realisatiejaren zoals de vraag hoe wijken klimaatneutraal worden of hoe eigendom van grootschalige opwek wordt georganiseerd. Hierbij worden de actuele, urgente vraagstukken bij voorkeur zo beantwoord dat ze bijdragen aan de complexe vraagstukken. De lessen die geleerd zijn in onder andere het eerste SIE-programma vormen daarbij het vertrekpunt. De instrumenten die aangereikt worden vanuit het landelijke Programma Versnelling Verduurzaming Gebouwde Omgeving (mei 2022), de geleerde lessen van Buurkracht en voorgenomen wetwijzingen ondersteunen daarbij.

Vanuit de ambitie en de visie wordt uiteindelijk tot een concreet actieplan gekomen.

2.2 Doelen

De strategische doelstelling van het programma voor de langere termijn is om te komen tot, en het uitrollen van, opschaalbare werkwijzen voor de gemeenten in Brabant, waarbij de belangen van burgers centraal staan in de energietransitie.

Overkoepelende gedachte achter het programma is dat voor een succesvolle aanpak van de energietransitie het intensief betrekken van de eindgebruikers cruciaal is.

De tactische doelen van het programma kunnen dan als volgt worden benoemd:

- Het uitrollen en waar nodig doorontwikkelen van lokaal eigenaarschap zoals ontwikkeld voor wind A16.
- Het uitrollen en waar nodig (door)ontwikkelen van aanpakken voor actuele, urgente maatschappelijke vraagstukken zoals energiearmoede.
- Het betrekken van gebruikers van de gebouwde omgeving bij het opstellen en tot uitvoering brengen van circa 8 wijk-/buurtuitvoeringsplannen. Dit in nauwe samenwerking met de betreffende gemeenten, die verantwoordelijk zijn voor opstellen en uitvoeren van de wijk-/buurtuitvoeringsplannen.
 - o Het daarbij gebruik maken van en wijkgericht uitwerken van 'tools' en werkwijzen die deze buurtprocessen ondersteunen, waarbij geput wordt uit de leerlessen uit SIE 1.
- Hierbij de geleerde lessen van de Participatiecoalitie en Buurkracht in te zetten.
- Het zo snel als mogelijk breed delen van opgedane kennis en geleerde lessen (bij voorkeur door zo mogelijk aan te sluiten bij bestaande of gelijktijdig ontwikkelde initiatieven op het gebied van kennisdeling). Doelgroep daarbij is breed, ambtenaren, corporatiemedewerkers, bewoners en ondernemers. Niet alleen in de betreffende wijk of buurt, maar juist Brabant-breed.
- Het combineren van de aanpak met het bestrijden en voorkomen van energiearmoede als gevolg van de gestegen energieprijzen.
- Door middel van kleinschalige 'eendimensionale' pilots ervaring opdoen met het inbedden van nieuwe technische innovaties in een sociale energietransitie.

2.3 Doelgroep en Partners

In de Brabantse energietransitie hanteren we het uitgangspunt dat de gemeente de eerste overheid is en zij vormen daarom de belangrijkste samenwerkingspartner van dit programma. Uitgangspunt is dat de gemeenten in 'the lead' zijn en dat dit programma hen daarbij op het gebied van participatie gaat ondersteunen.

De programmapartners, Provincie Noord-Brabant en Buurkracht hebben de overtuiging dat co-creatie samen met de gemeente, haar inwoners, in de buurt gevestigde ondernemers, de sociale verhuurders, en bewonerscollectieven cruciaal is voor het behalen van de programmadoelen.

Verder is Enexis als regionale netbeheerder een belangrijke partner. En in de meeste buurten zullen ook de woningcorporatie(s) of andere sociale verhuurders samenwerkingspartner willen zijn, om uitvoering te geven aan prestatieafspraken met de gemeenten of met Aedes. Dit geldt ook voor bewoners, ondernemers en sportclubs, al of niet verenigd in collectieven.

2.4 Strategie voor de wijk/buurtuitvoeringsplannen

De strategie is erop gericht om in de pre-ontwikkelfase circa 8 gemeenten met een specifieke wijk of buurt te selecteren en met elke van die gemeenten een voorovereenkomst af te sluiten over de samenwerking in een 'opschalingsproject'.

De opschalingsprojecten richten zich op:

- Zoveel mogelijk inwoners betrekken.
- Bijzondere aandacht voor het bestrijden van energiearmoede
- Impact van transitie in gebouwde omgeving op het energienetwerk (elektra en gas) en hoe eventuele congestieproblemen op te lossen.
- Het bevorderen van de sociale samenhang
- De criteria zoals die bij SIE1 zijn gesteld.

De selectie van de circa 8 wijken of buurten wordt gebaseerd op een aantal criteria:

- De gemeente heeft een concreet voornemen voor een buurt- of wijkgerichte aanpak van de energietransitie (zoals van het gas af).
- Het commitment van de sleutelpartijen
 - o Het is de bedoeling dat gemeenten met hun lokale partners de regie nemen in de opschalingsprojecten. Vanuit SIE 2 ondersteunen we daarbij om de werkwijzen te helpen

ontwikkelen. Les 2 uit SIE 1, “zet vertrouwen op een voetstuk”, vraagt dat alle partners in het project zelf te vertrouwen zijn in de uitvoering. Dat is voor gemeenten en ook Enexis en corporaties (sociale verhuur) een grote opgave omdat ze als organisaties versnipperd werken. In de buurt komt echter alles samen. Uitvoering willen en kunnen geven aan een aanpak zoals in SIE 2 wordt voorgesteld vraagt mogelijk interne (re-)organisatie bij deze sleutelpartijen en opleiding van daar werkzame personen.

- Het energetische ‘archetype’ van de wijk:
 - o Dit is gerelateerd aan de aard van de bebouwing, het elektriciteitsnetwerk en/of de aan- of afwezigheid van (rest-)warmtebronnen. Selectie van deze buurt geschiedt mede in overleg met netbeheerder Enexis.
- Het karakter van de sociale cohesie in de wijk:
 - o Een sterk lokaal netwerk/ samenwerkingsverband is nodig om tot succes te komen. Vanuit SIE 1 en Buurkracht ervaringen weten we dat er buurten/gemeenten zijn waar al een (1) sterk lokaal netwerk is, (2) er ook nog veel buurten/gemeenten zijn waar een hechte samenwerking nog ontwikkeld moet worden en (3) dat er ook buurten/gemeenten bestaan waar de lokale verhoudingen niet goed zijn. Een reeds bestaand sterk lokaal netwerk zal sneller opschalen en complexere thema’s (zoals netcongestie) kunnen oppakken. Een nog te ontwikkelen netwerk vraagt meer tijd in de voorbereiding maar biedt kansen. Het vraagt direct goede sturing op taken – rollen en inzet van personen. Waar de lokale verhoudingen verstoord zijn is het nodig de verhoudingen te herstellen of nieuwe verbindingen te leggen alvorens te kunnen gaan opbouwen. Dit vraagt ervaren procesregisseurs. Het is van belang alle 3 deze voorkomende lokale organisatiegraden mee te nemen als opschalingsproject.

In een **ontwikkelfase** worden de wijk/buurt, de mogelijke stakeholders en het mogelijke transitieproject verkend en uitgewerkt tot een samenwerkingsovereenkomst voor de uitvoeringsfase tussen alle betrokken stakeholders.

In een **uitvoeringsfase** wordt vervolgens het uiteindelijke ‘opschalingsproject’ in de wijk of buurt uitgewerkt en uitgevoerd. Streven is dat in deze fase de betrokkenheid van het programma in beginsel niet meer noodzakelijk is, omdat partijen elkaar voldoende gevonden hebben.

Het is de bedoeling dat deelname aan dit programma ook leidt tot opschaling binnen en buiten de deelnemende gemeenten. Waardoor een versnelling (en verbetering) van de uitvoeringsplannen ontstaat.

2.5 Aanbod aan de doelgroep

Kern van het programma SIE is het mobiliseren en ondersteunen van inwoners, als ook de in de buurt actieve ondernemers, verenigingen en maatschappelijke organisaties, bij de energietransitie. Waarbij het de uitdaging is om vanuit de belangen en wensen van deze partijen te komen tot oplossingen die daadwerkelijk in de praktijk mogelijk en verstandig zijn. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de geleerde lessen uit SIE 1; deze worden uitgerold door ze onder andere (via de RES-regio’s) actief onder de aandacht te brengen van gemeenten en ze worden geïntegreerd in het proces van de wijkuitvoeringsplannen en werkenderwijs doorontwikkeld. Hiermee worden de deelnemende gemeenten geholpen om te komen tot een van onderop gedragen energietransitie, die vervolgens door de betreffende gemeenten worden uitgevoerd. Belangrijk uitgangspunt is dat het programma SIE gedurende het gehele proces de verantwoordelijkheid van gemeenten niet overneemt, maar gemeenten (slechts) ondersteunt in dit proces om (de belangen van) gebruikers goed in beeld te krijgen en mee te nemen. Andere gemeenten kunnen leren van de opgedane kennis en vervolgens zelf ook gebruik maken van het doorontwikkelde instrumentarium. De lessen uit SIE1 worden zo breder toegepast in de praktijk en opgeschaald. Zodra de fase aanbreekt waarin gemeenten concreet in de wijk/ buurt starten met de uitvoering van het wijkuitvoeringsplan, is de betrokkenheid opnieuw te bezien. Denkbaar is dat het programma SIE, in overleg met betrokken gemeente, op de achtergrond gaat coachen en monitoren.

3. Actieplan, tijdlijn en samenhang

3.1 Actieplan

Het idee is dat het actieplan uit 3 sporen bestaat:

- Een ondersteunend traject in circa 8 wijken/buurtten in Brabant dat moet leiden tot burgerparticipatie in de energietransitie in de betrokken gemeenten/wijken. Daarin worden elders ontwikkelde 'tools' ingezet, die eventueel binnen het programma verder ontwikkeld kunnen worden, voor specifieke toepassing in de wijk of buurt.
- Een parallel spoor waarin de in SIE 1 geleerde en nieuw te leren lessen beschikbaar worden gesteld aan andere gemeenten, zodat ook zij worden gestimuleerd om de burgerparticipatie in de energietransitie toe te passen.
- Een spoor waarin ervaring wordt opgedaan met de sociale inbedding van nieuwe (technische) innovaties in 'eendimensionale' pilots (relatief veilige omgeving voor iets dat nog helemaal nieuw is).

3.2 Tijdlijn en Samenhang

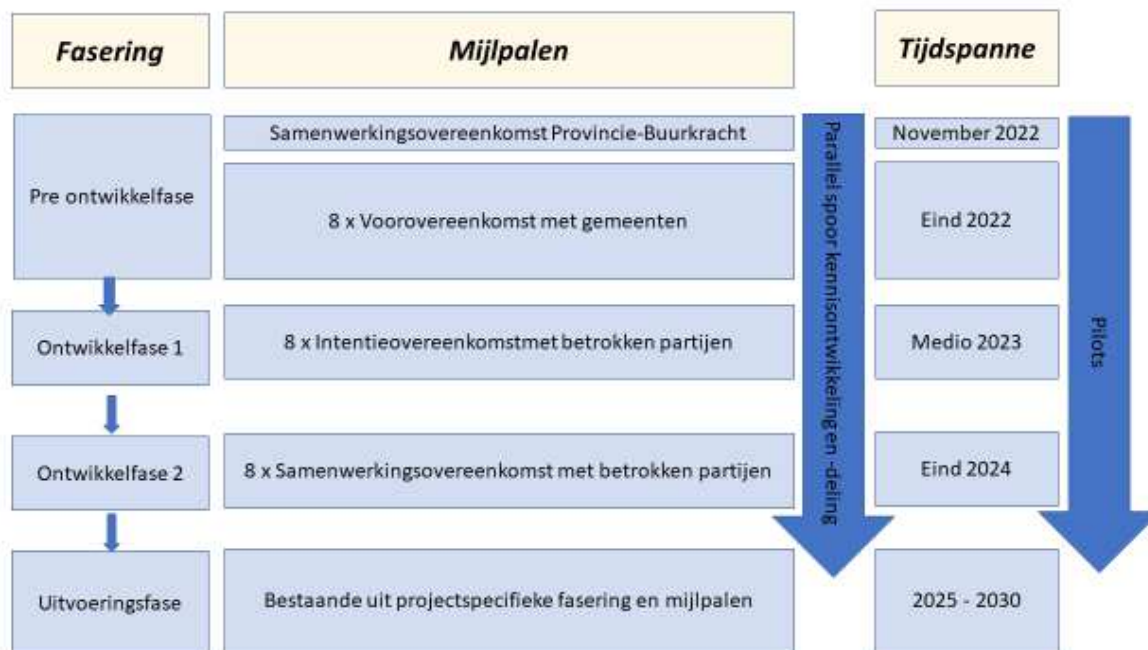
Aan de hand van een goede, afgestemde, voorselectie van potentiële wijken/buurtten wordt op basis van een plan van aanpak een **intentieovereenkomst voor de ontwikkelfase** van het project met de lokale sleutelpartijen en de gemeente gesloten. Dit wordt voorafgegaan door een **voorovereenkomst** met de betreffende gemeenten. Lokale cofinanciering en de taken en rollen van de verschillende partijen worden in de intentieovereenkomst geregeld, inclusief de in te richten project-governance. Er zal waarschijnlijk al in de pre-ontwikkelfase een lokale projectleider aangesteld worden die in co-opdrachtgeverschap tussen de programmamanager van SIE2 en de gemeente aangestuurd gaat worden.

Deze ontwikkelfase kent een looptijd tot maximaal 2 jaar na start van het programma SIE2. De ontwikkelfase wordt idealiter afgesloten met een **samenwerkingsovereenkomst** tot uitvoering van het wijkuitvoeringsplan of buurtplan. Welke partijen daarbij een rol spelen en welke rol ze spelen is dan in te vullen. In deze fase is te overwegen om de betrokkenheid van SIE meer te richten op coaching op de achtergrond en monitoren of de vooraf beoogde resultaten - met name op gebied van een sociale energietransitie - behaald worden.

De doelstelling is de pre-ontwikkelfase (de selectie van 8 buurten (en daarmee gemeenten)) al eind 2022 afgerond te hebben zodat per 1 januari 2023 de nadere uitwerking van de buurten en de daarbij passende partners opgestart kan worden.

Per 30 juni 2023 zijn dan de 8 buurten geselecteerd en zijn partners (en dus ook de eerste bewoners) aangehaakt in een intentieovereenkomst. Dit moet er dan toe leiden dat eind 2024 in alle betrokken gemeenten een samenwerkingsovereenkomst kan worden ondertekend, die de start vormt voor de uitvoeringsfase. Tijdens het komen tot de samenwerkingsovereenkomsten komen de leerlessen al beschikbaar en kunnen deze ook elders worden toegepast.

In onderstaande figuur is een globale tijdlijn voor het programma weergegeven. Er wordt daarbij onderscheid gemaakt tussen pre-ontwikkel en ontwikkelfase, die gezamenlijk circa 2 jaar in beslag zullen nemen en een uitvoeringsfase van circa 5 jaar. Het uitrollen en doorontwikkelen van reeds geleerde lessen is een continu proces dat direct start. De planning van nieuwe pilots is afhankelijk van de momenten waarop de behoefte (de projecten) zich aandient.

3.3 Kennisontwikkeling en kennisdeling

Kennisontwikkeling en -deling kent binnen het programma drie niveaus:

- Binnen de 8 voorbeeldwijken/buurtten
- Tussen de 8 voorbeeldwijken/buurtten
- Brabant breed.

Voor verrijking van het kennisprogramma zal samengewerkt worden met de universiteiten betrokken bij MARET (programma Maatschappelijke Aspecten Regionale Energietransitie). Dit betreffen de TUE, de Universiteit van Tilburg en Radboud universiteit. Vanuit de TUE wordt een PhD beschikbaar gesteld. De Avans Hogeschool en de Breda University of Applied Science (BUAS) hebben interesse uitgesproken om vanuit hbo ook aan te haken. Dit wordt nader uitgewerkt.

Nader bepaald zal moeten worden waar de uiteindelijke verantwoordelijkheid voor kennisdeling moet komen te liggen. Ruwweg zijn de volgende opties denkbaar:

- Kennisdeling vanuit het SIE-programma.
- Kennisdeling vanuit het provinciale ondersteuningsprogramma gemeenten (werktitel gogo).
- Een combinatie van de hiervoor genoemde opties.

Gaandeweg zal bepaald moeten worden wat de beste optie is, gelet op de meest succesvolle wijze om gemeenten te bereiken.

Naast de sturing op de doelen van het programma wordt ook ingezet op horizontale kennis- en ervaringsuitwisseling door het organiseren van intervisie, bijvoorbeeld in een 2-3-maandelijkse frequentie. Met de gemeenteambtenaar + projectleiders lokaal, aangevuld met provincieambtenaren op onderwerp, worden regelmatig ervaringen uitgewisseld.

De website Energiewerkplaats zal daarbij dienen als platform ter ondersteuning.

4. Programmafinanciering

4.1 Financieringsstructuur

Een deel van de financiering van het programma bestaat uit een provinciale projectsubsidie, te verlenen aan Sociale Innovatie Buurkracht BV, gebaseerd op een in te dienen subsidieaanvraag.

Deze projectsubsidie is bedoeld om de kosten van de pre-ontwikkelfase en ontwikkelfase te dekken.

Gemeenten ontvangen van het Rijk middelen, gebaseerd op de afspraken in het Klimaatakkoord. Gemeenten zijn (ook financieel) verantwoordelijk voor een goede uitvoering van de energietransitie in de gebouwde omgeving. Vanwege het belang van het leren over een goede burgerbetrokkenheid, biedt het programma SIE op dat punt ondersteuning aan. Een verdeling van de kosten van deze ondersteuning is logisch. Zowel de gemeenten (een goede participatie) als de provincie (praktische handreikingen voor participatie) hebben voordeel. Uitgangspunt daarbij is een gelijkwaardige verdeling toe te passen, te betrekken op de externe kosten, niet op de ambtelijke inzet. De financiering van de uitvoeringsfase maakt geen deel uit van het programma SIE.

4.2 Begroting

Dit programmaplan voorziet in het verdiepen van wijk/buurtuitvoeringsplannen en het verbreden hiervan door dit met 8 gemeenten te doen. Opschalen binnen het programma beperkt zich tot het vertalen van de opgedane ervaring naar een aanpak voor meer wijken/buurtten binnen (en door) de 8 deelnemende gemeenten. De programma financiering voorziet nog niet in het breder opschalen van de ervaring/geleerde lessen in de vorm van ondersteuning bij implementatie van de geleerde lessen, naar andere plaatsen, domeinen en sectoren in Brabant. Hiervoor wordt actief aansluiting gezocht bij lopende onderzoeken, zoals GOGO en ondersteuning zoals die vanuit het klimaatakkoord (Rijk) wordt georganiseerd. Via de programmasturing wordt dit (opschaling) verder ingevuld. Onderstaand wordt de begroting weergegeven. De afspraken over de financiering van het programma betreffen een periode van 2 jaar, te weten van november 2022 tot november 2024. Over eventuele financiering na november 2024 dienen, indien dit gewenst is, nieuwe afspraken te worden gemaakt

Begroting programma SIE2	
Programmamanagement	€ 300.000
Budget wijk en buurtprojecten (8)	€ 1.600.000
Pilots binnen het programma (o.a. buurtbatterij)	€ 300.000
Penvoerderschap Buurkracht	€ 100.000
Kennisdeling lessen SIE1	€ 50.000
Subtotaal	€ 2.350.000
Bijdragen gemeenten basisprogramma	€ 900.000
Bijdragen gemeenten pilots binnen programma	€ 100.000
Bijdrage derden buurtbatterij/ congestiemanagement	€ 150.000
Bijdrage provincie	€ 1.200.000
Subtotaal	€ 2.350.000

Aangezien er met een projectsubsidie wordt gewerkt moet goed worden uitgezocht hoe omgegaan moet worden met de btw-vooraftrek. Het kan zijn dat Sociale Innovatie Buurkracht BV (voor een deel) de vooraftrek niet kan terugvragen. Dit heeft consequenties voor het budget. Het aanvragen van een ruling met de fiscus kost tijd. Dit ondervangen we door in de samenwerkingsovereenkomst op te nemen dat dit onderdeel verder uitgewerkt moet worden en de consequenties hiervan via de bestuurlijke stuurgroep worden vertaald in de uitvoering.

In de overeenkomsten met de gemeenten wordt vastgelegd dat er gewerkt wordt met een plafondbudget zonder dat dit een harde toezegging is. Een project moet ook kunnen worden gestopt. Ieder project is verder maatwerk op basis van het plan van aanpak (onderdeel van lokale SOK). Er kunnen dus onderlinge verschillen optreden.

5. Organisatie en besluitvorming

5.1 Programmamanagement

Door Buurkracht zal een programmamanager worden geworven of ingezet die als trekker voor het gehele programma optreedt, in ieder geval gedurende de pre-ontwikkel en ontwikkelfase.

De programmamanager:

- Is verantwoordelijk voor het overall-programma-management.
- Legt verantwoording af aan de ambtelijke stuurgroep en de bestuurlijke stuurgroep.
- Is verantwoordelijk voor het management van de parallelle sporen.
- Stuurt de projectleiders van de opschalingsprojecten.

Voor het ontwikkelproces in de betreffende gemeenten is de inzet van een projectleider nodig. Afhankelijk van de wensen en mogelijkheden van de betreffende gemeente kan deze eventueel via Buurkracht ingezet worden, maar er kan ook gekozen worden voor een andere optie, bijvoorbeeld een projectleider uit het gemeentelijk ambtelijk apparaat. Van belang is dat de gemeente en de programmamanager optreden in co-opdrachtgeverschap richting de lokale projectleider.

Afspraken hierover worden in de voorovereenkomst tussen de betreffende gemeente en Buurkracht vastgelegd.

5.2 Sturingslijnen

Voor de sturing wordt onderscheid gemaakt in een strategisch, tactische en operationeel niveau.

Voor de **strategische aspecten** wordt een bestuurlijke stuurgroep of borgingscommissie ingericht. Deze bestuurlijke stuurgroep:

- Komt 2x per jaar bijeen
- Bestaat uit:
 - o Een bestuurlijke vertegenwoordiger van de provincie (gedeputeerde)
 - o De ambtelijke ondersteuning van de gedeputeerde (opdrachtnemer Gebouwde Omgeving)
 - o De directeur-bestuurder van Buurkracht
 - o De programma manager van het programma SIE2, als secretaris
- Bewaakt:
 - o De voortgang van het programma volgens de gestelde mijlpalen
- Besluit over:
 - o De selectie van gemeenten en de scope van de overeenkomsten met de gemeenten en andere partijen
 - o Strategie – sturing bij opschalingsvraagstukken – onderlinge samenwerking – implicaties van politieke aard (terugslag).

Voor de **tactische aspecten** wordt een ambtelijke stuurgroep ingericht. Deze ambtelijke stuurgroep:

- Komt 4 x per jaar bijeen (in het eerste jaar wellicht vaker)
- Bestaat uit:
 - o Namens de provincie: de opdrachtnemer Gebouwde Omgeving
 - o Namens Buurkracht: de directeur-bestuurder van Buurkracht (eventueel aangevuld of vervangen door andere medewerkers van Buurkracht, bij specifieke onderwerpen)
 - o De programma manager van het programma SIE2, als secretaris
- Draagt zorg voor:
 - o Monitoring van de voortgang

- Voorbereiding van de overleggen van de bestuurlijke stuurgroep
- Voorbereiding incidenteel bestuurlijk overleg met de wethouders van de deelnemende gemeenten en gedeputeerde)
- Voorbereiding incidenteel directie overleg (directie deelnemende gemeenten en provincie)
- Kennisprogramma inclusief vervlechten programma provincie – regio – gemeenten

Voor het **operationele niveau** wordt geschakeld tussen Buurkracht en de Programma-manager SIE2. Afstemming met de provincie vindt indien nodig ad hoc plaats met betreffende provinciale beleidsmedewerkers.

De wijze van aansturing is globaal in onderstaande figuur weergegeven.

